

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

5. Карамушка Л., Зайчикова Т. Проблема синдрому «професійного вигорання» в педагогічній діяльності в зарубіжній та вітчизняній психології. *Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. 2002. Т. 1. С. 210–217.
6. Малікова С. Особливості професійного емоційного вигорання педагогів. *SWorldJournal*. 2022. №16. С. 100–105.
7. Мащак С. Професійне вигорання особистості як соціально психологічна проблема. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2(1). С. 444–452.
8. Freudenberger H. Staff burnout. *Journal of social issues*. 1974. №30. P. 159–165.
9. Maslach C., Golberg J. Prevention of burnout: new perspectives. *Applied and preventive psychology*. 1998. №7. P. 63–74.
10. Maslach C., Schaufel W., Leiter M. Job burnout. *Annual review of psychology*. 2001. №52. P. 397–422.

О. М. Денисюк, м. Київ
o.denysiuk@kubg.edu.ua
 О. П. Таран, м. Київ
op.taran@kubg.edu.ua

РЕСУРСИ АРТТЕРАПІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В сучасних умовах дії воєнного стану в Україні та необхідності розбудови інклюзивної освіти, одним із пріоритетних підходів в діяльності фахівців соціально-психолого-педагогічного супроводу постає ресурсний підхід.

Так, В. Кобильченко та І. Омельченко зазначають, що діти з особливими освітніми потребами (ООП) перебувають в несприятливих життєвих обставинах, які, крім поліфакторної депривації, характеризуються усіма трьома типами кризових ситуацій: віковими кризами, системою міжособистісних відносин й зміною звичного способу життя. Саме, тому на думку цих науковців вивчення фахівцями внутрішньо-особистісних ресурсів дитини з ООП щодо їх адаптації та реалізації особистісних потреб є важливою передумовою щодо розроблення корекційно-розвиткових програм підвищення їх життєстійкості [3, с. 207-208]. Про роль батьків, важливість пошуку способів допомогти дитині з особливими освітніми потребами усвідомити свою значущість, спираючись на її сильні сторони наголошують, науковці М. Лехолетова, Т. Лях, С. Сапіга [5].

М. Лахад з огляду на здорові способи подолання людиною кризових ситуацій запропонував модель «BASIC Ph», що реалізується в шести модальностях: 1. В – Belief & values – віра, переконання, цінності, філософія життя. 2. А – Affect – вираження емоцій та почуттів. 3. S – Socialization – соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування. 4. І –

Imagination – уява, мрії, спогади, творчість. 5. C – Cognition, thought – розум, пізнання, когнітивні стратегії. 6. Ph – Physical – фізична активність, тілесні ресурси [4, с. 117-118].

На нашу думку, є доцільним врахування та розвиток окреслених модальностей фахівцями у роботі з дітьми з ООП. Відповідним засобом щодо розвитку та активізації модальностей за моделлю «BASIC Ph» у дітей з ООП вбачаємо саме в арттерапії. Оскільки арттерапія завжди надає ресурс, тому що апелює до творчого компоненту психіки, відбувається пошук можливостей самоцілення, залучення внутрішніх ресурсів людини. Ресурси пробуджують цілющі можливості саморегуляції, в ході якої народжуються глибокі ресурсні переживання [1, с. 6]. Поряд з цим, арттерапевтичні принципи роботи з дитиною передбачають: толерантне прийняття і сприйняття, опору на позитивне, опору на унікальність, безпечну творчість, спонтанну творчість та імпровізацію [1, с. 12].

О. Бедіченко, Я. Раєвська наголошують, що арттерапія в Україні стрімко набуває популярності як інструмент психологічної підтримки та реабілітації, зокрема, осіб з особливими освітніми потребами. Українські заклади вищої освіти дедалі частіше долучають арттерапію до своїх навчальних програм для майбутніх психологів, соціальних педагогів, соціальних працівників [2, с. 10].

Міжнародні освітні ініціативи відіграють важливу роль у поширенні інноваційного досвіду, підвищенні професійної компетентності фахівців і розвитку гуманістичної моделі інклюзивної освіти в Україні. Однією з таких ініціатив є міжнародний навчальний проєкт «Застосування арттерапії в інклюзії», який реалізується Товариством «Європа без кордонів» (Німеччина) у співпраці з ВГО «Арттерапевтична асоціація».

Міждисциплінарний формат навчання забезпечує обмін професійним досвідом, сприяє формуванню системного розуміння ролі кожного фахівця в інклюзивному процесі, розвитку навичок командної взаємодії та виробленню спільного бачення стратегії підтримки дитини з ООП. Важливим результатом участі є ознайомлення з міжнародними практиками арттерапії, актуалізація базових понять інклюзії, а також опанування арттерапевтичних методик, спрямованих на релаксацію, стабілізацію нервової системи, емоційний розвиток, формування незалежності та позитивної самооцінки дитини.

Досвід участі в міжнародному проєкті «Застосування арттерапії в інклюзії» активно впроваджується в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка О. Денисюк в межах дисциплін «Артпрактики в соціально-педагогічній роботі» та «Тренінг батьківської компетентності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» ОПІ «Соціальна педагогіка» та О. Таран в межах дисциплін «Тренінг командування» та «Співпраця фахівців з родинами дітей з РАС» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Спеціальна освіта» ОПІ «Логопедія».

Важливим завданням сучасної вищої освіти є підготовка компетентних фахівців які здатні гармонійно поєднувати володіння арттерапевтичними інструментами та вмінням працювати в команді задля забезпечення цілісного підходу до підтримки дитини з ООП, поєднуючи освітні, соціальні й терапевтичні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Арттерапія дітей у часи війни : методичний посібник / за заг. ред. О. Вознесенської, О. Луценко, М. Петрун. Київ : ФОП Назаренко Т.В., 2023. 118 с.
2. Бедіченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024. Вип. 3 (64). С. 5–11.
3. Кобильченко В. Омельченко І. Спеціальна психологія. Київ : Академія, 2020. 224 с.
4. Ковальчук М. С. Необхідність дослідження і розвитку стресостійкості особистості як позитивного ресурсу особистості. *Психічне здоров'я та резильєнтність особистості : колективна монографія*. Академія праці, соціальних відносин і туризму / За заг. ред. : Г. А. Пріба, Л. Є. Бегези. Київ : Ф-ОП Гуляєв О.В., 2025. С. 114–122.
5. Лехолетова М. М., Лях Т.Л., Сапіга С.В. Соціально-педагогічна підтримка батьків дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 1(12). С. 89–96.

Л. М. Дибань, м. Київ
lmadyban.fpsrso24m@kubg.edu.ua

ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ВОЄННОГО СТРЕСУ У СТОСУНКАХ ПОДРУЖЖЯ

В умовах війни подружні стосунки стають особливо вразливою сферою, оскільки саме у сімейному колі концентруються як ресурси підтримки, так і прояви емоційного напруження. Виявлено, що воєнний стрес у шлюбі проявляється через підвищення конфліктності, емоційну дистанцію, порушення комунікації, а також через ослаблення здатності партнерів підтримувати одне одного. Охарактеризовано, що основними психологічними чинниками дестабілізації подружніх стосунків під час війни є невизначеність, втрата почуття безпеки, емоційне виснаження та трансформація сімейних ролей.

Сучасна психологічна наука приділяє значну увагу вивченню впливу стресових факторів на сімейні системи. У працях О. Абрамюк [1] підкреслюється, що у кризових ситуаціях сім'я стає одночасно джерелом як підтримки, так і додаткової напруги. Дослідження С. Бялонович [2] вказують на те, що